

Nâng cao chất lượng đào tạo ngành kế toán ở các trường cao đẳng trong bối cảnh Cách mạng Công nghệ 4.0

Trần Thị Khánh Minh*, Nguyễn Thị Vân*

* Trường cao đẳng Thương mại và Du lịch

Received: 9/2/2023; Accepted: 13/2/2023; Published: 10/3/2023

Abstract: As a place to train and provide human resources in the field of accounting, in addition to universities, colleges participating in this vocational training must ensure output for students meet the requirements of employers when businesses are constantly innovating technology to survive and develop. Therefore, it is necessary for colleges with accounting training to innovate in terms of programs, contents, methods and forms of training to adapt to the development of the revolution technology 4.0.

Keywords: Accounting training, colleges, technology revolution 4.0

1. Đặt vấn đề

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 là cuộc cách mạng công nghệ gắn liền với những đột phá vượt bậc, những phát minh mới về công nghệ với trí tuệ nhân tạo, điện toán đám mây, dữ liệu lớn, công nghệ Blockchain, vạn vật kết nối,... Cuộc cách mạng này đang tác động mạnh mẽ đến đời sống, kinh tế, xã hội và có sức lan tỏa nhanh chóng đến nhiều quốc gia trên thế giới, trong đó có Việt Nam. Trong đó ngành kế toán cũng là một lĩnh vực chịu sự tác động mạnh mẽ của cuộc cách mạng này. Chẳng hạn, với các ứng dụng công nghệ điện toán đám mây cho phép lưu trữ một lượng lớn thông tin kế toán và không bị giới hạn về bộ nhớ. Công nghệ Blockchain liên kết tất cả các dữ liệu của bộ phận tài chính - kế toán lại với nhau giúp công tác quản lý kế toán dễ dàng hơn và không cần nhiều nhân lực kế toán. Mạng internet giúp công việc kế toán, kiểm toán không bị giới hạn bởi khoảng cách địa lý. Tuy nhiên, vấn đề nguồn nhân lực trong lĩnh vực kế toán hiện nay có thích ứng được với những thành tựu của cách mạng 4.0 hay không là vấn đề đặt ra đối với các doanh nghiệp, các cơ sở đào tạo cũng như bản thân người học. Do đó, để thích ứng được với sự biến động nhanh chóng của thực tiễn xã hội, của thành tựu khoa học thì vấn đề trước tiên cần đặt ra đối với cơ sở đào tạo là làm thế nào để nâng cao chất lượng đào tạo ngành kế toán hiện nay. Vấn đề này không chỉ dừng lại ở một vài yếu tố đơn lẻ mà là một hệ thống các yếu tố cần được đổi mới từ chương trình, nội dung, phương pháp và hình thức học tập.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng đào tạo ngành kế toán hiện nay ở các trường Cao đẳng

Về nội dung chương trình: Hiện nay tại các trường

Cao đẳng có đào tạo ngành kế toán hầu như vẫn chưa đổi chương trình giảng dạy theo hướng phù hợp hơn với nhu cầu thực tiễn xã hội và sự phát triển mạnh mẽ của khoa học. Do đó, chương trình giảng dạy vẫn nặng về lý thuyết mà chưa có sự tăng lên ở những giờ thực hành. Trong chương trình giảng dạy đa số các cơ sở đào tạo lại tách biệt việc trang bị kiến thức, kỹ năng kế toán và việc áp dụng công nghệ nên việc ứng dụng công nghệ vào học tập rất hạn chế. Sự phối hợp với các doanh nghiệp để sinh viên đi thực tập tốt nghiệp còn hạn chế, thời gian thực tập ít, thậm chí chỉ là hình thức. Vì thế, sinh viên tốt nghiệp các cơ sở đào tạo về kế toán, rất ít người có thể (hoặc trong thời gian ngắn sau khi được tuyển dụng có khả năng) bắt tay ngay vào công việc kế toán bởi sau khi tốt nghiệp gần như họ rất yếu kỹ năng thực hành nghề nghiệp kế toán, thiếu kiến thức thực tế nên không đáp ứng được yêu cầu công việc. Đa số các doanh nghiệp phải bỏ ra khá nhiều chi phí, thời gian cho công tác đào tạo lại. Điều này do cách thức giảng dạy ở các trường, chủ yếu chuyên tâm vào lý thuyết sách vở quá chú tâm với hệ thống tài khoản và chế độ kế toán mà lại xem nhẹ những kiến thức, kỹ năng của kế toán viên mà các doanh nghiệp thực sự cần thiết. Cho nên các doanh nghiệp khi tuyển dụng thường đưa ra yêu cầu cần có kinh nghiệm ít nhất 2 năm trong lĩnh vực chuyên môn kế toán.

Về phương pháp giảng dạy: giảng viên giảng dạy chưa chú ý đến việc đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực là lấy người học làm trung tâm mà vẫn thiên nặng về phương pháp truyền thống “thầy đọc, trò ghi”, người dạy là trung tâm, trao truyền kiến thức một chiều. Sinh viên bị động tiếp nhận tri thức mà không phát huy được tính năng động, tích cực,

chủ động học tập của họ, làm chúng rất dễ rơi vào tình trạng học đối phó. Cho nên nhiều vấn đề nghiệp vụ, các sinh viên không hiểu bản chất và vẫn còn bị lơ ngơ những vấn đề thuộc chuyên ngành của mình.

Về hình thức học tập chưa được đa dạng hóa, chưa vận dụng đa dạng các hình thức học tập để tăng sự linh hoạt cho cả người dạy và người học. Những hình thức học tập mới cần được kết hợp như học trên nền tảng trực tuyến, học thông qua chương trình thực tế (tham gia trực tiếp vào công việc liên quan đến chuyên ngành kế toán trong doanh nghiệp). Cần thay đổi quan niệm kiến thức chỉ được tiếp thu chủ yếu diễn ra trên giảng đường mà thay vào đó là nhiều hình thức học tập mới phù hợp với từng nội dung học tập như ngoại khóa.

Từ thực trạng đào tạo trên đã dẫn đến các thể hệ sinh viên khi ra trường chưa đáp ứng ngay yêu cầu của nhà tuyển dụng, vì thế họ đã xin những công việc không cần đến chuyên môn đào tạo như lao động phổ thông (công nhân) trong các khu công nghiệp là phổ biến. Đặc biệt với bối cảnh hiện nay, cách mạng công nghiệp 4.0 phát triển mạnh mẽ, các doanh nghiệp cần kịp thời thích ứng để vận dụng thay đổi công nghệ thì yêu cầu đối với tuyển dụng nguồn nhân lực cao cho doanh nghiệp được chú trọng. Vì thế, vấn đề đào tạo, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao càng được đặt ra cấp bách. Do đó, rất cần có những giải pháp hữu hiệu, kịp thời để nâng cao chất lượng đào tạo nói chung và đào tạo ngành kế toán ở các trường Cao đẳng nói riêng để sinh viên khi ra trường thực sự làm được việc phù hợp với chuyên môn đào tạo của mình trong bối cảnh công nghệ không ngừng phát triển mạnh mẽ.

2.2. Giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo ngành kế toán ở các trường Cao đẳng hiện nay.

Những yêu cầu từ việc hội nhập và cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đòi hỏi các chương trình, nội dung cũng như phương pháp đào tạo ngành kế toán tại trường cao đẳng phải có sự đổi mới rất căn bản.

Đối với các cơ sở đào tạo: Cần nghiên cứu, phân tích đặc điểm của cuộc cách mạng này để từ đó tiến hành đổi mới trên tất cả các mặt, đặc biệt là đổi mới phương pháp đào tạo. Cần tiếp tục nâng cao đổi mới chất lượng giáo trình với các kiến thức có gắn với xu hướng phát triển của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0. Cần ứng dụng mô hình kế toán ảo về hoạt động kinh tế, vừa mang tính mô phỏng vừa mang tính kỹ năng để sinh viên rèn luyện. Khi các phần mềm, chứng từ điện tử, chữ ký điện tử, các tính toán, luân chuyển và ghi chép thông tin trên mẫu biểu đã được

chương trình hóa và tự động hóa thì phải từng bước từ bỏ phương pháp giảng dạy kế toán theo chế độ cũng như theo xử lý nghiệp vụ mang tính thủ công. Đặc biệt, cơ sở đào tạo cũng cần chú tâm đến chương trình thực hành đạo đức nghề nghiệp trong kế toán. Bởi lẽ, cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 với hàng loạt những mối đe dọa mang tính công nghệ đối với kế toán, vì thế chương trình này trở nên cần thiết hơn bao giờ hết. Chương trình thực hành đạo đức nghề nghiệp trong kế toán nên được thiết kế với phần lý thuyết chung về các nguy cơ đe dọa, các chuẩn mực đạo đức, hướng giải quyết chung và có thiết kế các tình huống thực tế. Các chuẩn mực đạo đức cơ bản của người kế toán đã được nêu rõ trong Thông tư Số: 70/2015/TT-BTC ngày 08 tháng 5 năm 2015 của Bộ Tài chính với các nguyên tắc đạo đức sau: (a) *Tính chính trực*: Phải thẳng thắn, trung thực trong tất cả các mối quan hệ chuyên môn và kinh doanh;

(b) *Tính khách quan*: Không cho phép sự thiên vị, xung đột lợi ích hoặc bất cứ ảnh hưởng không hợp lý nào chi phối các xét đoán chuyên môn và kinh doanh của mình;

(c) *Năng lực chuyên môn và tính thận trọng*: Thể hiện, duy trì sự hiểu biết và kỹ năng chuyên môn cần thiết nhằm đảm bảo rằng khách hàng hoặc chủ doanh nghiệp được cung cấp dịch vụ chuyên môn có chất lượng dựa trên những kiến thức mới nhất về chuyên môn, pháp luật và kỹ thuật, đồng thời hành động một cách thận trọng và phù hợp với các chuẩn mực nghề nghiệp và kỹ thuật được áp dụng;

(d) *Tính bảo mật*: Phải bảo mật thông tin có được từ các mối quan hệ chuyên môn và kinh doanh, vì vậy, không được tiết lộ bất cứ thông tin nào cho bên thứ ba khi chưa được sự đồng ý của bên có thẩm quyền, trừ khi có quyền hoặc nghĩa vụ phải cung cấp thông tin theo yêu cầu của pháp luật hoặc cơ quan quản lý hoặc tổ chức nghề nghiệp, và cũng như không được sử dụng thông tin vì lợi ích cá nhân của kế toán viên, kiểm toán viên chuyên nghiệp hoặc của bên thứ ba;

(e) *Tư cách nghề nghiệp*: Phải tuân thủ pháp luật và các quy định có liên quan, tránh bất kỳ hành động nào làm giảm uy tín nghề nghiệp của mình.

Đối với các tình huống thực tế nên được thu thập từ các chuyên gia kế toán, đặt người thực hành vào những tình huống cụ thể, người thực hành có thể đưa ra cách xử lý cho riêng mình. Phần thực hành này sẽ trở thành một phần điều kiện bắt buộc đối với sinh viên chuyên ngành kế toán. Điều này sẽ giúp cho những người có yêu điểm về kinh nghiệm làm việc trong kế toán được thực hành một cách nghiêm túc.

Đề định hướng nghề nghiệp cho sinh viên, cơ sở đào tạo cần tăng cường các hoạt động ngoại khóa để phát triển nghề nghiệp cho sinh viên. Các trường cần tăng cường mời các chuyên gia kế toán từ các cơ quan, các doanh nghiệp đến nói chuyện chuyên đề với sinh viên; Giao lưu giữa Hội nghề nghiệp, các doanh nghiệp kế toán với sinh viên được tổ chức đều đặn hàng năm. Sự tiếp xúc với các chuyên gia kế toán, kiểm toán sẽ giúp cho sinh viên có được định hướng tốt hơn về nghề nghiệp tương lai, có sự chuẩn bị sớm hơn và tốt hơn cho nghề nghiệp, tiếp cận tốt hơn với công việc kế toán trong tương lai.

Ngoài ra, các cơ sở đào tạo cần chủ động thu hút được đội ngũ chuyên gia, giảng viên giỏi trong và ngoài nước tham gia vào quá trình đào tạo để nâng cao chất lượng đào tạo theo chương trình mới, tiên tiến. Đồng thời cần có quy định chuẩn đầu ra về ngoại ngữ cho sinh viên chuyên ngành kế toán để tạo tiền đề cho sinh viên tiếp cận cơ hội việc làm rộng hơn trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng như hiện nay.

Đối với cán bộ giảng dạy: Không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ thích ứng với sự phát triển mạnh mẽ của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0. Đội ngũ giảng viên không chỉ là những người có phẩm chất đạo đức tốt mà còn phải là những người có kiến thức chuyên môn sâu rộng, không ngừng cập nhật để kiến thức luôn được đổi mới, có tính hiện đại, đồng thời phải có những am hiểu tình hình thực tiễn của hoạt động chuyên môn để bên cạnh tính hàn lâm còn phải có tính thực tiễn sâu sắc trong nội dung giảng dạy. Giảng viên phải là những người tâm huyết, tận tụy, trách nhiệm với nghề. Có những phẩm chất này mới giúp cho người giảng viên không ngừng phấn đấu hơn nữa về chuyên môn, nghiệp vụ. Chủ động tiếp cận những tri thức mới nhất để giảng dạy cho sinh viên. Thường xuyên tìm hiểu những phương pháp giảng dạy tích cực và áp dụng linh hoạt, phù hợp đối với từng lớp sinh viên. Đối với đào tạo theo tín chỉ hiện nay, số tiết dạy của giảng viên trên lớp có thể sẽ bị giảm bớt thay vào đó là số tiết sinh viên tự nghiên cứu, học tập tăng lên. Vì thế giảng viên nên khai thác các phần mềm công nghệ để trợ giúp sinh viên trong việc nghiên cứu, học tập ở nhà từ các website của giảng viên, những clip giảng và tư liệu, nhờ đó sinh viên hoàn thành việc học tập của bản thân tốt hơn. Ngoài ra, việc tăng cường ngoại ngữ để phục vụ cho việc nghiên cứu và trao đổi học thuật cũng là một trong những yêu cầu cơ bản mà đội ngũ giảng viên cần phải có để đáp ứng tốt nhu cầu đào tạo theo chương trình tiên tiến quốc tế.

3. Kết luận

Hiện nay cách mạng công nghệ 4.0 với thành tựu là trí tuệ nhân tạo đã đặt ra mối lo ngại về nguy cơ nhiều ngành nghề biến mất, nhiều ngành nghề bị sụt giảm nhu cầu sử dụng nguồn nhân lực trong đó có nghề kế toán. Bởi lẽ, trí tuệ nhân tạo có thể thay thế những công việc thủ công của kế toán, kiểm toán như thu thập, xử lý, tính toán số liệu. Tuy nhiên những công đoạn như phân tích, tìm nguyên nhân đưa ra giải pháp cho từng tình huống cụ thể, thậm chí những tình huống chưa từng xảy ra... thì luôn cần có sự tham gia của con người. Do đó, trí tuệ nhân tạo sẽ không thay thế hoàn toàn vị trí của con người mà chỉ làm thay đổi môi trường, hoàn cảnh làm việc mà thôi. Do đó, để thích ứng được môi trường đó, người lao động nói chung, kế toán nói riêng phải có trình độ chuyên môn cao, kỹ năng tốt, đặc biệt là những phẩm chất đạo đức nghề nghiệp cần được phát huy cao trong môi trường tiềm ẩn những rủi ro. Vấn đề thuộc nguồn nhân lực nói trên trước tiên được đặt ra đối với những cơ sở giáo dục và đào tạo. Trong đó là các trường cao đẳng cũng có vai trò to lớn đóng góp vào việc đào tạo nguồn nhân lực nói chung, nhân lực kế toán nói riêng cho xã hội. Để nguồn nhân lực này có chất lượng cao, thích ứng với sự phát triển của công nghệ mới thì sự đổi mới nhất thiết phải được diễn ra trong các trường cao đẳng. Sự đổi mới được thực hiện toàn diện cả về chương trình, nội dung, phương pháp và hình thức đào tạo gắn với những yêu cầu về đội ngũ giảng viên. Có như vậy mới đảm bảo đầu ra của sinh viên đáp ứng được yêu cầu của các doanh nghiệp trong nước và nước ngoài.

Tài liệu tham khảo

- 1, Trần Khánh Đức (2013), *Lý luận và phương pháp dạy học hiện đại*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- 2, Dương Thị Ngọc Bích (2020), *Một số vấn đề xung quanh việc giảng dạy thực hành kế toán trong thời đại công nghiệp 4.0*. Truy cập tại <https://tapchicongthuong.vn/bai-viet/mot-so-van--de-xung-quanh-viec-giang-day-thuc-hanh-ke-toan-trong-thoi-dai-cong-nghiep-40>.
- 3, Phan Trọng Ngọ (2005), *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*, NXB Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh;
- 4, Đức Minh (2018), *Kế toán Việt Nam năm bất thời cơ trong thời công nghệ số*. Truy cập tại: <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/nhip-song-tai-chinh/2018-09-06/ke-toan-viet-nam-nam-bat-thoi-co-trong-thoi-cong-nghe-so-61687.aspx>
- 5, Thông tư Số: 70/2015/TT-BTC ngày 08 tháng 5 năm 2015 của Bộ Tài chính về *Ban hành chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp kế toán, kiểm toán*.